

HET NEDERLANDSE BOS EN DE RECREATIE

[907.2]

door

Z. SALVERDA

.... visionair zijn, op een basis
van kennis....
Prof. dr J. T. P. Bijhouwer

Het is een verheugend feit, dat de Studiekring van de Koninklijke Nederlandse Bosbouw Vereniging in haar bijeenkomst van 15 januari dit jaar aandacht wijdde aan de vraagstukken die zich voordoen ten aanzien van onze bossen in dit tijdperk van snel toenemende recreatiebehoefte. Verheugend, omdat daardoor ook in deze kring tijdig wordt onderkend dat zich hier problemen voordoen, die niet alleen in een snel en onhoudbaar tempo tot ontwikkeling komen, maar ook op korte termijn om een oplossing vragen.

Het Nederlandse bosbezit, dat toch al van minimale omvang is, wordt als een recreatie-object van de eerste rang geconfronteerd met een overstelpende belangstelling, die er letterlijk en figuurlijk op aanstormt. Het recreatieprobleem in Nederland, snel opgekomen, mede als gevolg van de snelle bevolkingsaanwas in een klein, intensief in cultuur gebracht land, wordt nog vergroot, onder andere door een periode van welvaart, de ontwikkeling van het snelverkeer en de verkorte werkweek. Dit heeft tot gevolg, dat iedereen erover mee wil praten, de kranten er vol mee staan, geldbeleggers erop aan vliegen en de Overheid tenslotte ook probeert eeninger in deze borrelende pap te steken.

Bosbouwers en bosbezitters hebben nu ook in deze studiekringbijeenkomst er het hunne over gezegd. Het eerste wat hier opviel was echter een algemeen en nogal ontstellend gebrek aan inzicht in deze materie. Toch schijnen velen van oordeel te zijn dat ze zich in de rij mogen scharen van hen, die zich menen te kunnen veroorloven met een zekere deskundigheid te oordelen over de motieven, de methoden en de mogelijkheden van de recreatie. Alleen al 't feit dat men over al deze zaken zo gemakkelijk en gedecideerd praat, doet de vraag rijzen of men zich het onderwerp wel voldoende heeft eigen gemaakt. Het leidde tot gewichtige en breedsprakige betogen die zo sterk uiteenliepen, dat men zich zorgelijk moet afvragen hoe hier ooit één gareel kan worden aangespannen.

De recreant blijft liever dicht bij huis, gaat tot 30 km op stap, wil een parkbos, wil een douglas-kathedraal, gaat liever fietsen dan autorijden, of nee: omgekeerd. Hij loopt niet, hij loopt wel, gaat met drommen het bos in, is bang voor de stilte, leert snel de stilte minnen, is een individualist, nee: is een kuddedier...

De bosbouwkundigen bevelen aan: bos vlakbij de steden, produktiebos, parkbos, gemengd bos, loofhout, naaldhout, geleiding, concentratie, verspreiding... De reacties van de recreant in Nederland — die geboren en getogen is in het wijde vlakke land met de hemelsbrede luchten — worden zonder enige restrictie getoetst aan die van de bezoekers van Duitse gebergte-

bossen en Amerika's onafzienbare natuurparken en de experts blikken onbekommerd en hoopvol naar de voorzieningen in het buitenland . . .

Kortom, een veelheid van tegenstrijdigheden die voor zichzelf spreekt, viel hier te beluisteren. De bosbouwer is iemand die meer dan enig ander in de toekomst moet zien, met een ruime blik, want zijn boscultuur vergt tijd en ruimte. Het baart daarom verwondering, dat men bij de behandeling van de recreatieproblemen hiervoor zo weinig begrip toonde.

De vergadering was het erover eens, dat voor alles de wensen en gedragingen van de recreant waren te bestuderen en te analyseren. Vergeten wordt echter dat — gesteld dat dit onderzoek op korte termijn resultaten zou opleveren, wat ik betwijfel — het een momentopname van het heden zal zijn. De voorzieningen op het gebied van de bosbouw, die aan de hand daarvan tenslotte zouden worden aanbevolen, zullen echter eerst over lange termijn (40 tot 50 jaren) te realiseren zijn. Wie durft te beweren, dat als bijvoorbeeld nu wordt geconstateerd, dat de mensen vlakbij de steden willen blijven en er dus stads- c.q. parkbossen aangelegd moeten worden, deze toestand na 40 jaren nog zo zal zijn? Het is zeer goed mogelijk dat de mobiliteit en daarmee de inzichten van de recreant dan radicaal gewijzigd zullen zijn. Afgezien nog van 't feit dat de waardering voor zijn omgeving dankzij de ontwikkeling van zijn aesthetisch inzicht, ook wel eens heel anders kan uitvallen. We erkennen allemaal dat de technische en geestelijke ontwikkeling steeds sneller gaat, maar zijn desondanks bereid maar al te gemakkelijk de toekomst af te bakenen binnen de grenzen van de momentopname van het heden.

Eenvoudigheidshalve werd hier gesteld dat een onderzoek naar de recreatie-behoefte en -gedragingen thans uitvoerbaar is. Misschien echter recreeert het „grote publiek” — zoals terecht in het forum werd opgemerkt — in de eerste plaats om „er eens uit te zijn”. Daartoe in staat gesteld door de welvaart, vrije weekenden en snelverkeer gaat men „erop uit”, zonder zich vooralsnog maar weikegenade te realiseren waartoe en waarom. Deze weinig gerichtheid van het ontspanning zoeken maakt m.i. een enquête, hoe wetenschappelijk ook opgezet, zinloos.

Toch wilde men in de eerste plaats een deskundig onderzoek en vrijwel iedereen die aan het woord kwam, sprak met gezag een subjectief oordeel uit. Zodat ter vergadering dan ook hier weer de meest uiteenlopende meningen te berde werden gebracht. Deze „choc des opinions” kan echter een nuttige initiële prikkel vormen tot een verdere bezinning en daartoe heeft deze vergadering dan zeker bijgedragen.

Zowel van de zijde van het forum als van de leden der studiekering viel meermalen het woord „opvoeding”. Opvoeding van het „grote publiek”. Ook hierover werden subjectieve meningen verkondigd, maar opvoeding tot „verantwoorde recreatie” is zeker niét alleen het zoeken naar kathedralen, noch het ploeteren in speelvelden!

Laten we ons eens afvragen of de bosbouwer zich wel geroepen moet gevoelen om het grote publiek op te voeden. We leven in een democratisch land en iedereen kan doen wat hij wil, als hij de boel maar niet afbreekt. Acht men bijvoorbeeld de bermrecreatie aan de rand van de autosnelweg ongewenst, dan ware hier de opvoeding over te laten aan de instanties die de volksgezondheid, de verkeersveiligheid of de kankerbestrijding behartigen. Als de recreant onze bossen bezoekt en voorlopig eventueel belaaft, dan wordt de opvoeding wel een zaak die de bosbouwer aangaat. Niet de opvoeding echter tot aesthetisch beleven, maar wel tot fatsoenlijk gedragen, al

sluit 't een 't andere niet uit. Maar hier komen we op een terrein dat de bosbouwer over het algemeen liever zorgvuldig moet mijden en behalve voor bostechnisch advies, overlaten aan pedagogen! Want opvoeding van het grote publiek is een bijzonder moeizame en moeilijke propagandistische taak, die zeer veel ervaring en tijd vergt.

In de vergadering werd éénmaal gezegd, dat hiermede bij de *jeugd* moet worden begonnen. Dit is, naar mijn ervaring, ook de beste en misschien wel de enig juiste manier. Een goed verantwoorde voorlichting en propaganda voor de jeugd, en dan in schoolverband (want dan bereikt men ook de niet geïnteresseerden), blijkt een bijzonder doeltreffende en dankbare taak te zijn. Hier ligt een onafzienbaar arbeidsveld, waaraan niet genóeg aandacht kan worden besteed!

Laten we niet wachten op de (twijfelachtige) resultaten van enquêtes, ons niet verder verdiepen in subjectief debat, maar er in de eerste plaats naar streven op korte termijn en instantie in het leven te roepen, die op grote schaal en op de juiste wijze de jeugd in de voorlichting betreft. Binnen één generatie (en dat is snel!) zal dit reeds tot resultaten kunnen leiden.

Dan rijst de vraag: wat kan er nú reeds worden gedaan ten aanzien van het bosbouwkundig beleid met het oog op de toekomst? Naar mijn mening is de aanleg van bossen of parkbossen in de nabijheid van grote steden uit de aard der zaak altijd verantwoord, al was 't alleen al uit een oogpunt van volksgezondheid. Begin bovendien direct al met de ontsluiting van wat er is aan bos in het betrekkelijk kleine areaal van Nederland. Extra voorzieningen en een selectieve geleiding zijn volgende plannen, die langzamerhand tot ontwikkeling zullen komen naarmate de recreatie langer gemeengoed is van het grote publiek en zich duidelijker hierin een gerichtheid gaat aftekenen.

Om althans tot déze conclusies te komen lijken *voorafgaande* enquêtes overbodig, evenals al het geschrijf en gepraat. Begin intussen met de jeugd en zorg dat deze straks aan z'n trekken kan komen . . . er valt geen tijd meer te verliezen! Zelfs niet voor voorafgaande studie . . .

N.B. De auteur vervalft in hetgeen hij anderen verwijt. Gedecideerd schrijvend spreekt hij met gezag een subjectief oordeel uit ¹⁾. Een oordeel dat bovendien geen verdere positieve bijdrage levert tot de oplossing van de behandelde problemen.

De voorzitter van de Studiekring,
J. F. Kools.

---

¹⁾ Wij houden ons aanbevolen voor nog andere gedecideerde subjectieve bijdragen. Red.